

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

בפני כבוד השופט מאזן דאוד

תובע

חוסאם משירקי
ע"י עו"ד מוראני פאיז ואח'

נגד

נתבע

בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)
ע"י עו"ד שי גרנות ואח'

פסק דין

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
 - 11
 - 12
 - 13
 - 14
 - 15
 - 16
 - 17
 - 18
 - 19
 - 20
 - 21
 - 22
1. לפני תובענה למתן צו עשה כנגד הנתבע, בנק דיסקונט לישראל בע"מ, (להלן: "הנתבע" או "הבנק") לפתוח עבורו חשבון עו"ש ביתרת זכות שיתנהל בסניף נצרת מס' 093 בהתאם לבקשתו, וכן לתת הוראות להענקת כל השירותים הבנקאיים שחובה על הבנק להעניק במסגרת ניהול עסקיו כנותן שירותים פיננסיים (נש"מ).
 - רקע עובדתי ;
 2. התובע, פועל בתחום ניכיון השיקים, ומתן שירותים פיננסיים ומורשה להעניק שירותים שונים בהתאם לסעיף 11ג(א) לחוק איסור הלבנת הון תש"ס-2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון") וכן חוק הפיקוח על מתן שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) 2016 (להלן: "חוק הפיקוח") בהתאם לתעודת רישום לנותן שירות מטבע שניתנה לו. (להלן: "הרישיון").
 3. הנתבע הוא תאגיד בנקאי, כאשר סניף 093 הממוקם בנצרת הינו סניף ייעודי המתמחה במתן שירותי בנקאות עסקיים לנש"מ (להלן: "הסניף").
 4. בתאריך 02.08.17 פנה התובע לסניף בבקשה לפתיחת חשבון בנק לנותן שירותים פיננסיים, בהיותו סניף ייעודי לניהול חשבונות מסוג זה, וצירף מסמכים שהתבקשו על ידי הבנק כטענתו. בתאריך 16.08.17 שלח הנתבע תשובה במסגרתה ביקש מהתובע להתייצב פיזית בסניף בצירוף המסמכים שפורטו בבקשה לפתיחת חשבון.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

5. לטענת התובע, פנה הוא בתאריך 28.08.17 לסניף ופקיד בשם מרגייה נזאר קיבל את התובע, והבטיח להחזיר לו תשובה. בתאריך 04.09.17 בהעדר תשובה מטעם הנתבע פנה שוב לסניף ונפגש עם המנהל וגם הפעם הבטיח לחזור אליו. התובע הוסיף כי עקב התנהגות הנתבע פנה התובע באמצעות עו"ד במכתב מתאריך 24.09.17 לסניף, והציג את טיעוניו וביקש לקבוע פגישה מראש אליה יופיע התובע. משלא התייחס הבנק לבקשה זו פנה התובע בעצמו לסניף ביום 02.11.17 ונפגש עם המנהל ומסר העתק ממכתב שנשלח קודם לכן מתאריך 24.09.17.
6. גרסת התובע המפורטת בתצהיר (סעיפים 4-9) לא נסתרה, קיבלה חיזוק מאי הזמנת פקידי הבנק למתן עדות, וגרסת הבנק שביקוריו של התובע - לא זכו לתיעוד, על כן, גרסת התובע לא נסתרה בכל הקשור לנסיבות פניית התובע אל הבנק לפתיחת החשבון, והסחבת שננקטה על ידי הנתבע.
7. בתאריך 24.11.17 קבע הבנק פגישה לתובע, ליום 01.12.17 כאשר לטענת התובע, לא צוינה מהות הפגישה והמסמכים הנדרשים. ביום 02.01.18 פנה התובע לנתבע לאחר תיאום מראש ובמהלך הפגישה מסר הבנק לידי התובע טופס בקשה לפתיחת חשבון וביקש שהתובע ימלא אותו במקום, כאשר הטופס כלל שאלות שחלקם מתייחסים לנתונים כספיים שלא היו ברשות התובע באותו מעוד, כטענתו.
- מכתב הדחייה הראשון;
7. ביום 24.01.18 קיבל התובע מכתב דחיית הבקשה לפתיחת חשבון מהסיבות שהתובע לא ענה לשאלות: 11 (ספקים עיקריים); 15 (אסמכתאות לביסוס הון עצמי) ו- 48 (מחזור כספי של העסק והוצאות העסק).
8. ביום 08.02.18 השיב התובע למכתב הדחייה באמצעות עו"ד מוראני; בגדרו התייחס התובע להשלמת פרטים אודות השאלות, שלטענת הבנק, נענו על ידו בצורה חסרה וחלקית. התובע ציין שאינו מתנגד להשלמת הפרטים החסרים וכי הוא השיב לשאלה 15, אלא שבמסגרת מכתב הדחיה התבקשו לראשונה אסמכתאות לביסוס הנטען, כאשר בקשה זו לא נתבקשה קודם. עוד הוסיף התובע כי באשר לשאלה 48 יש צורך שהתובע ייפגש עם רואה החשבון שלו על מנת לתת תשובות מדויקות לאותם שאלות. באשר לשאלה 11, התובע טען שאינו עוסק בקניית סחורות מכל סוג שהוא ולעסק מסוג מתן שירות פיננסיים 'אין ספקים' במובן הקלאסי.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

9. במסגרת הפניה מיום 08.02.18 (נספח ח- לתצהיר התובע) ביקש עו"ד מוראני : **"לאור האמור לעיל, אבקשכם לאפשר למרשי להשלים את הנתונים הנ"ל תוך 5 ימים מהיום"** ובהמשך **" ככל שהנכם מתנגדים לבקשת מרשי כנ"ל, נא הודיעני "** כל צד בנקוד זו מלין על התנהלות הצד השני, הבנק מציין כי לאחר פניה זו התובע לא טרח להשלים את הפרטים, ואילו התובע מלין על כך שהבנק לא אישר את הארכה המבוקשת.

התביעה- ומכתב הדחייה השני;

10. התובע ועל יסוד הדחייה הראשונה הגיש את כתב התביעה ביום 21.5.18 .
11. ביום 19.7.18 הודיעו הצדדים שהגיעו להסכמה דיונית לפיה ישולם הליך הבדיקה והמצאת המסמכים, ההסכמה קיבלה תוקף של החלטה. בהתאם לסעיף 4 הוסכם :
4. במטרה לצמצם את גדר המחלוקת בין הצדדים ובניסיון למנוע בזבוז זמן שיפוטי יקר, הגיעו הצדדים להסכמות לפיהן התובע ישלים את המבוקש ע"י הבנק ויעביר את חקשה לבנק לבדיקה נוספת (להלן : **"הבקשה המתוקנת"**), כדלקמן :
- סעיף 11 – על התובע לציין מי הם הספקים העיקריים, ככל שקיימים כאלה.
- סעיף 15- על התובע לצרף אסמכתאות לביסוס ההון העצמי.
- סעיף 48 – על התובע לציין את המחזור הכספי והוצאות העסק ולצרף אסמכתאות.
12. ביום 15.7.18 השיב התובע באמצעות בא כוחו על השאלות והמציא, לטענתו את המסמכים המבוקשים. ביום 22.8.18 הודיע ב"כ הבנק בהתאם לנספח י"א לתצהיר התובע, כי היה ותתקבל בקשת התובע לפתיחת החשבון, החשבון יפתח בסניף אחר- סניף נהריה המרוחק ממקום מגוריו של החייב, חרף העובדה כי סניף נצרת- גם הוא סניף ייעודי. התובע ביקש הכרעה בגורל הבקשה לפתיחת חשבון בנק והתנגד לפתיחת חשבון בסניף בנהריה.
13. ביום 23.8.18 שלח הבנק דרישה נוספת להמצאת מסמכים נוספים והבהרות בין היתר אודות עסקיו הנוספים של התובע; מכשיר הסליקה בעסק; הסברים לעניין גובה ההכנסות מניכיון השקים וגביית שיקים "למוטב בלבד". ביום 27.8.18 השיב התובע באמצעות עו"ד מוראני לכל השאלות, בתוך כך טען כי השאלות חורגות מההסכם הדיוני ולא התבקשו קודם לכן וחלקן לא רלבנטיות לשאלות פתיחת חשבון בנק ויש בהן חדירה לפרטיות כעולה מסעיף 1 ו-2 לנספח י"ג לתצהיר התובע, עם זאת ענה התובע על כל השאלות ומסר פרטים אודות כל שאלה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

14. הבנק לא הסתפק בתשובות התובע ושלח דרישה נוספת והפעם התמקד בשני עניינים: 1
הראשון, אחוז הריבית שגובה התובע, שלטענת הבנק, נמוך באופן יוצא דופן מהמקובל 2
בענף דבר שמוליד חשש כי לא כל ההכנסות מהפעילות נכללות בדו"חות הכספיים על כל 3
המשתמע מכך; השני, ההתייחסות לגביית שיקים "למוטב בלבד" שעה שהתובע ציין 4
בשאלון "הכר את הלקוח" שהוא ממלא את שמו כמוטב ובפועל אין לו חשבון בנק והוא 5
מנכה את השיקים אצל נותני שירותים אחרים, והוא נדרש להבהיר כיצד מבוצע הליך 6
הניכיון במצב זה. 7
8
15. התובע השיב באמצעות בא כוחו (נספח י"ג לתצהיר התובע סעיף 9), ששיקים עם הגבלת 9
סחירות מועברים לתובע כשהם משוכים "על חלק", בהעדר חשבון בנק, התובע מעביר 10
את השיקים לנש"מ אחר גם כן "על חלק" וכי לאחר פתיחת חשבון בנק, יוכל התובע למלא 11
את השיק ולרשום את שמו כמוטב ולהפקידם בחשבונו, תוך מתן הסבר כי התשובה 12
שניתנה בשאלון "הכר את הלקוח" היא למצב בו יש לו חשבון בנק. 13
14
16. תשובה זו לא 'הפיסה את דעת' הבנק אשר ביקש לקבל הבהרה מהתובע כיצד מגן על 15
עצמו-בהיבט המסחרי מאי פירעונם של שיקים למוטב בלבד על אף הקושי לגבות 16
אותם בלשכת ההוצאה לפועל, לטענת הבנק (נספח י"ד – סעיף 23), הניסיון מלמד כי 17
מרבית נותני שירותי המטבע המנכים שיקים "למוטב בלבד" בצורה שתוארה על ידי התובע 18
אינם משתמשים בלשכת ההוצאה לפועל על מנת לגבות שיקים מסוג זה, תוך רמיזה כי 19
התובע או מי שסיחר לו את השיק יודעים לגבות את השיק ללא שימוש בלשכת ההוצאה 20
לפועל. 21
22
- התובע השיב לבנק כעולה מנספח ט"ו לתצהיר התובע, ששיקים עם הגבלת סחירות יירשמו 23
על שמו ככל וייפתח חשבון בנק ויופקדו בחשבונו, ובמקרה של חילול, התובע יפעל לגבות 24
את השיק בדרך המקובלת ובאמצעות לשכת ההוצאה לפועל ואין מקום לדאגת הבנק 25
בעניין מעמדו כאוחז כשורה או מעמד אחר. 26
27
- בסעיף 25 לתצהיר התובע, ציין כי לאחר כניסת חוק לצמצום השימוש במזומנים והחובה 28
שהוטלה על מושך שיק לרשם שם נפרע הודיע התובע כי לא יקבל שיקים אלו לניכיון. 29
30
- גם תשובה זו לא סיפקה את הבנק שטען כי התשובה אינה עניינית אינה מספקת ומותירה 31
את הבנק עם חששות כבדים לפתיחת החשבון המבוקש. 32
33

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

17. באשר להיקף ההכנסות מניכיון שיקים ואחוז הרבית הנגבית, נדרש התובע להבהיר מספר תהיות שהעלה הבנק בנדון, על יסוד ניתוח דו"חות כספיים שהתובע המציא לבקשת הבנק, ואין הטענה מבוססת על פעולות שבוצעו בפועל בחשבון הבנק-משלא נפתח חשבון כזה (ראו נספח י"ב לתצהיר הנתבע-מכתב מיום (23.8.19)) כדלקמן :

(-) התובע ציין בשאלון כי הצפי להפקדת שיקים בחשבון הינו בסכום של 8 עד 9 מיליון ₪, נתון זה הדליק נורה אדומה בעיני הבנק ביחס לדו"ח רווח והפסד לשנת 2017 ממנו עולה רווח של 71,221 ₪, ובשל כך הסיק הבנק הכנסה שפחותה מ- 0.9%, ולכן נדרש הסבר מהתובע.

(-) התובע ענה לתהייה זו של הבנק במסגרת – נספח י"ג : "ההכנסה המופיעה בדו"ח 2017 קשורה לשנת 2017. הנתון שנמסר בשאלון הינו בגדר צפי בלבד. לא ברור מה הקשר בין רווח לשנה קודמת לבין צפי מחזור לשנה לאחר מכן?! מכל מקום, גובה ההכנסות ושיעור הרווחיות אינו מענייניו של הבנק והדבר נשלט ע"י מספר גורמים ובעיקר תחרות בשוק והוראות חוק אשראי הוגן אשר קבע גובה שיעור הריבית המותרת. ככל שהוראות החוק חלות על העסקה גובה הריבית נע בין 1.2%-ל-1.5% לחודש. בהנחה של מחזור פעילות של 700 א"ש לחודש אזי מדובר בעמלה של כ-9000 ₪ לחודש (ברוטו). יצוין כי מעיון מהדוחות הכספיים של בנק דיסקונט לשנת 2017, אחוז הריבית להלוואה שאינה לדיור ולתקופה של עד 3 חודשים, נע סביב 0.4% לחודש ואינני רואה מה הפסול בכך?!"

(-) תשובה זו לא סיפקה את הבנק שדרש עוד הבהרות כעולה מנספח י"ד לתצהיר התובע, מאחר ולדידו היחס בין ההכנסה הכספית של התובע לבין המחזור השנתי של הפעילות הינו בעל קשר ישיר, שכן מקרים בהם היחס מעיד על ריבית נמוכה משמעותית מהריבית המקובלת בפעילות מסוג זה, יוצר חשש כי לא כל ההכנסות מהפעילות נכללת בדוחות הכספיים, על כל המשתמע מכך. ההסבר שניתן, לטענת הבנק, אינו בו כדי לתת מענה הולם במיוחד ההפניה לחוק אשראי הוגן שנכנס לתוקף רק באוקטובר 2017, ואין כל רלבנטיות להלוואות הבנקאיות שאינו יכולת לשמש מודל השוואה לריבית הנגבית בעיסוק של התובע.

18. התובע שב והבהיר בנספח ט"ו לתצהירו כי אין לו מה להוסיף מעבר לתשובה הקודמת, וגובה הריבית שהתובע גובה מלקוחותיו ורמת הרווחיות אינה מענייניו של הבנק והרמיזה שהתובע מעלים הכנסות, דינה דחייה וראויה לכל גנאי.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

ביום 22.10.18 הודיע הבנק לתובע כי נוכח סימני השאלה הרבים אשר עלו בבדיקת "טופס הכר את הלקוח" אשר לא זכו לתשובה עניינית, הבקשה לפתיחת החשבון הבנק, נדחית.

נוכח מכתב הדחייה השני- תוקנו כתבי הטענות של הצדדים, הוגשו תצהירים, ולאחר שמיעת העדים, הצדדים סיכמו את טיעוניהם.

טיעוני התובע בקצרה:

19. התובע פירט כי עיסוקו בניכיון שיקים מסחריים עבור לקוחות שמקבלים אותם שיקים במהלך עסקיהם הרגיל, וכי פעילות זו זהה לפעילות שמבצעים הבנקים ללקוחות במסגרת חשבוניות בנקאיים כאשר הפעילות מבוקרת באופן חודשי על ידי הרשות לאיסור הלבנת הון .

התובע מוסיף כי לאחר שהמחוקק הסדיר את הפעילות בחוק איסור הלבנת הון ובחוק הפיקוח, חל גידול בהיקף אותה פעילות ומשקיעים רבים נכנסו לתחום, וכי לצורך ביצוע אותה פעילות נדרש התובע לחשבון בנק משלו אליו מופקדים השיקים וממנו משולמת התמורה ללקוחותיו בין אם במזומן או בשיקים וכי לרב מדובר בפעילות יום יומית .

20. התובע הפנה גם להוראות ניהול בנקאיים 411 ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן: "נוהל 411") גישה מבוססת סיכון וטען כי הבנק פעל בניגוד לנהלים הנהוגים בבקשות כגון דא, והתעלם מכך שעסקינן בגוף מפקח שיש לתת לו הקלות במיוחד לאחר כניסתו לתוקף ש התיקון האחרון לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומי של נותני שירותי אשראי למניעת הלבנת הון ומימון טרור 2018). התובע מוסיף כי לטענתו הבנק דרש מסמכים רבים שאין להם קשר לחובתו לנטר את הפעילות המצופה בחשבון בעניין איסור הלבנת הון וכי האשמות הבנק בדבר גביית שיקים למוטב בלבד בדרך לא חוקית אין לה בסיס, וקשר לניטור סיכוני הלבנת הון כמתחייב מהוראות סעיף 29-30 לנוהל 411.

21. התובע הוסיף כי הרמיזה של הבנק לכוונה לפתוח חשבון בנהריה מטרתה להתיש את התובע ולגרום לו לחזור מבקשתו וכי הבנק חרג מגבול סמכותו כמתחייב מנהלים. התובע מציין כי סירוב הבנק לפתוח חשבון בנק בניגוד לנוהל בנקאי תקין 411 וללא כל הצדקה,

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

התנהלות הבנק אופיינה בסחבת ולא הוצגו נימוקים לסירוב פתיחת החשבון, המבססים סירוב סביר.

טיעוני הנתבע-בקצרה:

22. הבנק טוען כי חשבון נש"מ- שמבקש התובע לפתוח בשונה מחשבון פרטי או חשבון עסקי, הוא חשבון בסיכון גבוה שעולה לגביו החשש כי בעליו ינוצלו או ייחשפו לפעילותם של מלביני הון או ינוצלו על ידי מלביני הון לצורך הלבנת הון ומימון טרור ומשכך מחויב הבנק לשאול שאלות בזמן אמת ולבדוק מי הוא הלקוח ומה מאפיין פעילותיו ולפקח באופן מוגבר על הפעילות.

23. לטענת הבנק התובע ענה על השאלות בטופס פתיחת חשבון ועל השאלות שנדרש להשיב בהמשך ההליך באופן חסר וחלקי ביותר, ותוך העלאת טענות חסרות וכי הגשת התביעה עקב מחדלי התובע מהווה בזבוז זמן מקום והתובע יכול להשיב על השאלות של הבנק ולייתר את התביעה והדיון בה.

24. הבנק טוען כי חובתו, טרם פתיחת חשבון בנק לשם ביצוע פעילות פיננסית-המסווגת בסיכון גבוה, לבדוק לפרטי פרטים את הבקשה לפתיחת חשבון, ואת הנתונים אותם מציג התובע לפתיחת חשבון ולוודא כי החשבון אינו מיועד לפעילות אסורה של הלבנת הון או העלמות מס, גם בשלב פתיחת החשבון.

25. הבנק הפנה לסעיף 29 לנוהל 411 שקובע כי תאגיד בנקטי באמצעות שאלון "הכר את הלקוח" יבדוק וישקלל את גורמי ורמת הסיכון הנשקפות לו מפעילות מול הלקוח, בהתבסס על מטרות וסיבות פתיחת החשבון. חובת הבנק לבדוק ולברר כל הקשור בעיסוקו של הלקוח, היקף הנכסים והפעילות הצפויה, הכרת העסק ובירור היקף הפעילות העסקית המתוכננת, ועל הלקוח שמגיש הצעה לפתיחת חשבון לשתף פעולה, להמציא את המסמכים ולספק את הנתונים, ומאחר והתובע לא עשה כן, בהתאם להוראת סעיף 50 לנוהל 411, ראו בכך סיבה לסירוב סביר לפתיחת חשבון וניהולו.

על הסירוב הסביר:

26. פתיחת חשבון בנק היא זכות בסיסית וחיונית לצורך התנהלות כלכלית של כל משק בית או עסק, הפניה לבנק לפתיחת חשבון היא למעשה הצעה במובן החוזי- ולבנק מוקנה כוח הקיבול, בהסכמתו נכרת חוזה, בסירובו לא נוצר קשר חוזי. המחוקק הקנה לתאגידים

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

- 1 הבנקאיים יתרון בייחוד השירות החיוני שהם מעניקים לציבור בדמות פתיחת חשבון בנק
- 2 וניהולו, ומשום כך הגביל את כוח הקיבול של הבנקים בסעיף 2(א) לחוק הבנקאות (שירות
- 3 ללקוח), תשמ"א-1981 (להלן "חוק הבנקאות").
- 4
- 5 27. הוראת סעיף 2 לחוק הבנקאות, אשר אוסרת על תאגיד בנקאי לסרב "סירוב בלתי סביר"
- 6 למתן שירותים בנקאיים הנתפסים כחיוניים לציבור, ועליהם לפעול בסבירות במתן שירות
- 7 זה, כמו גם בשלילתו ממאן שהוא (להרחבה על הוראה זו ועל טעמיה ראו: ריקרדו בן-
- 8 אוליאל 'דיני בנקאות – חלק כללי' 67-68, 136 (1996)).
- 9
- 10 28. בהוראות סעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח, כוללות שתי הוראות שכל אחת מהן מתיר
- 11 לתאגיד בנקאי לסרב סירוב סביר לאי מתן השירות; הראשון- "מסלול כללי" – בהתאם
- 12 להוראת סעיף 2(א) לחוק הבנקאות המורה:
- 13 **"(א) לא יסרב תאגיד בנקאי סירוב בלתי סביר לתת שירותים מהסוגים**
- 14 **הבאים:**
- 15 **(1) קבלת פקדון כספי במטבע ישראלי או במטבע חוץ;**
- 16 **(2) פתיחת חשבון עובר ושב במטבע ישראלי וניהולו כל עוד**
- 17 **מתקיימת אחת מאלה:**
- 18 **(א) החשבון ביתרת זכות לטובת הלקוח;**
- 19 **(ב) הלקוח עומד בתנאי ההסכם בינו לבין התאגיד הבנקאי**
- 20 **בקשר לניהול החשבון;"**
- 21
- 22 29. השני – "מסלול מיוחד", בהתאם להוראות סעיף 2(ד) לחוק הבנקאות שקובע:
- 23
- 24 **" בלי לגרוע מדרכי הוכחה אחרות בדבר הסבירות של סירוב כאמור, רשאי**
- 25 **תאגיד בנקאי להודיע למפקח על מדיניות עסקית שקבע לענין מתן**
- 26 **שירותים, ואם לא נתקבלה מהמפקח הודעה על התנגדותו למדיניות**
- 27 **האמורה, ייחשב כסביר סירוב הנובע מאותה מדיניות."**
- 28
- 29 במסלול המיוחד עצם קיומה של מדיניות ספציפית מאושרת של הבנק (מדיניות שיכולה
- 30 להרחיב נימוקי סירוב בעלי מאפיינים ייחודיים לבנק) שיש בכוחה להקים לבנק, המתבסס
- 31 על מדיניות כאמור, הזכות לסירוב סביר למתן השירות.
- 32

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

30. באשר למסלול הכללי הנובע מהוראת סעיף 2(א) לחוק הבנקאות, אין בגדרו הגדרה של המונח "סירוב סביר" ואימתי ייחשב הסירוב של הבנק להעניק אחד מהשירותים המנויים בסעיף 2 דלעיל כסירוב בלתי סביר ואימתי הוא ייחשב כסירוב סביר ואולם הפסיקה שנדרשה לשאלה זו פירשה את הוראת סעיף 2(א) לחוק הבנקאות כקובעת מעין "מתחם סבירות", בגדרו רשאי תאגיד בנקאי להפעיל את שיקול דעתו בנדון (ראו : רע"א 6582.15 עמותת איעמאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נ' בנק הדואר, חברת דואר ישראל בע"מ, פסקה 14, והאסמכתאות שם [פורסם במאגרים] (1.11.2015), להלן "בנק הדואר").

31. בפרשת 'בנק הדואר', קבע בית המשפט העליון כי המקרים בהם יחשב "סירוב סביר" ליתן שירות בנקאי, ככוללים בעיקר שני סוגי מקרים. סוג המקרים הראשון הינו התנהגות בלתי הוגנת בניהול החשבון באופן שעלול לגרום נזק לבנק או לציבור בכללותו, בין אם עסקינן בפעילות בלתי חוקית, או ספקולטיבית, והשני הוא התנהגות אישית לא הוגנת של בעל החשבון כלפי פקידי הבנק דוגמת שימוש או איום בשימוש באלימות פיסית או מילולית. מקרה של הלבנת הון, נכנס בגדר הסוג הראשון של המקרים המצדיקים סירוב ליתן שירות בנקאי. אכן, כאשר הפעילות מעלה חשש סביר לפעילות אסורה על פי חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, והצווים על פיו, יש הצדקה לסירוב לפתיחת חשבון בנק.

32. אין חולק כי נטל ההוכחה לסבירות הסירוב מוטל על הבנק. השאלה היא מה רמת הראיות הנדרשות מהבנק בהפעלת סמכותו לפי סעיף 2(א) לחוק הבנקאות, בשים לב למבחן הסבירות המשמש ביקורת השיפוטית על הראיה המנהלית ששמשה בסיס לקבלת ההחלטה. בהלכת בנק הדואר נקבע:

"אין די בחשש ערטילאי ואין די בטענה כללית וסתמית, כי קיים חשש להתנהלות בלתי תקינה בחשבון, אלא על הבנק להצביע על מעשים ופעולות קונקרטיות שיש בהם כדי להצביע על קיומו של חשש ממשי. יחד עם זאת, שותף אני לעמדה לפיה הבנק איננו צריך לנהל חקירה ולא לנקוט פעולות אכיפה מחמירות יתר על המידה, וכי אין להטיל עליו להוכיח את הדברים ברמה ההוכחה הנחוצה במשפט האזרחי, קרי מאזן ההסתברויות, אלא ברמה פחותה ממנה (התואמת במידת מה את ההלכה בדבר שימוש הרשות המנהלית בראיות מנהליות לשם קבלת החלטה במסגרת מתחם שיקול דעתה)".

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

33. סבירות ומשקל הראיה עליה מבוססת ההחלטה המנהלית- במקרנו סירוב פתיחת חשבון ,
נבחנת בשים לב לטיב ההחלטה, מידת הפגיעה וטיב הזכות הנפגעת, וככל שעוצמת הפגיעה
בזכות רבה יותר , יש לדרוש ראיות טובות יותר (ראו בהרחבה רון שפירא "מאכיפה פלילית
לאכיפה מנהלית" עמ' 171-176 (2019)). שאלה היא האם אין מקום להחמרת הנטל כאשר
מהות ההנמקה הינה הלבנת ההון, נוכח העובדה כי עסקינן בהנחת ביצוע עבירות פליליות
למעשה, ועל השאלה זו ציין כב' השופט שפירא :

7

8 **"עם זאת, נדרש רף של ראיות גבוהה יותר היא בעלת השלכות מחמירות יותר**
9 **בנוגע לאדם אשר בעניינו התקבלה, הן לעניין הסנקציה הנקטת והן לעניין**
10 **הסטיגמה, שהיא פועל יוצא של החלטה מינהלית כי אותו אדם ביצע**
11 **עבירה." (שם , עמוד 176).**

12

34. לטעמי, במקרה בו מיוחסת הנמקה הקשורה בהלבנת הון, כעילה המצדיקה סירוב ליתן
שירות בנקאי, אין די בהעלאת חשש כללי אלא יש צורך להצביע על ראיות טובות
המצביעות על מעשים ופעולות קונקרטיות שיש בהם כדי לבסס קיומו של חשש ממשי
להתנהלות בלתי תקינה, כל זאת במסגרת עילת הסבירות המנהלית, כפי שנקבע בפרשת
'בנק הדוארי', אך יש לוודא קיומן של ראיות טובות.

17

35. **באשר למסלול המיוחד** סעיף 2(ד) לחוק הבנקאות- יש צורך שהבנק יוכיח את קיומה של
המדיניות המאושרת ועל פיה יבחן הסירוב. בכל הקשור לנטל הראיה ומידת ההוכחה
הנדרשת, קיימת זהות לטעמי, בשני המסלולים. הנטל גם במקרה זה, מוטל על הבנק ולטיב
הראיות הנדרשות, גם במסלול זה , בדומה למסלול הכללי, אין די בהעלאת חשש כללי
אלא יש צורך להצביע על ראיות טובות המצביעות על מעשים ופעולות קונקרטיות שיש
בהם כדי לבסס קיומו של חשש ממשי להתנהלות בלתי תקינה, בהתאם למדיניות
הספציפית.

25

26

27

28

29

30

31

32

33

דיון והכרעה:

המסלול המיוחד-מדיניות ספציפית כבסיס לסירוב בהתאם לסעיף 2(ד) לחוק
הבנקאות;

36. הנתבע נדרש , על ידי המפקח על הבנקים, לקבוע מדיניות ונהלים לפתיחה וניהול חשבונות
לגופים פיננסיים מוסדרים אשר ישקפו, בין היתר, גישה מבוססת סיכון שתגזור, בין היתר,

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

מהפרמטרים הבאים: סוג הגוף ופעילותו, היתר המשך עיסוק או קבלת רישיון, תחולת צו איסור הלבנת הון על פעילותו; המדיניות כאמור תכלול את הטעמים הסבירים לסירוב פתיחת חשבון וכן ייקבע כי סירוב כאמור לפתיחת חשבון ללקוח שהוא גוף פיננסי מוסדר נומק ויימסר לו, בכפוף לכל דין, בכתב עד 7 ימי עסקים ממועד ההחלטה בדבר הסירוב ולא יאוחר מ 14 ימים ממועד קבלת כל המסמכים מהלקוח (מכתב המפקח מיום 15.4.18).

37. הבנק לא הוכיח קיומה של מדיניות לפתיחה וניהול חשבונות לגופים פיננסיים מוסדרים. נציג הבנק טען שמדיניות כזו קיימת, אך לא הציג עותק ממנה בפני בית המשפט (עמוד 15 שורות 17-36). מעבר לאמור לעיל, נציג הבנק שהתייצב חבר בוועדה שמקבלת את ההחלטות לפתיחת חשבון נש"מ (ראו: עמוד 13 שורות 19-29) טיפל בבקשת התובע-מבלי להיפגש עם התובע, הודה גם אם מדיניות זו נשלחה, טרם אושרה (עמוד 15 שורות 30-32). העד וחרף היותו חלק מהוועדה שמאשרת את פתיחת חשבון הנש"מ, לא גילה בקיאות בהוראת מדיניות זו, ולא ידע להשיב אם שני הנימוקים שבסיס הסירוב בעניין התובע הם על פי אותה מדיניות שנטען שקיימת. העד השיב בעמוד 16 שורות 21-30 לשאלה מפורשת בנדון באומרו:

"ש. האם ידוע לך במסגרת אותה מדיניות שהוגשה לפיקוח על הבנקים מופיע חשבון, לבדוק את מידת הרווחיות של הנש"מ, בנוסף לבדוק איך וכיצד הנש"מ גובה שיקים חוזרים כאשר יחזרו, מידעיתך האישית.

ת. אני לא יודע להגיד בוודאות מה כוללת המדיניות. להבנתי מסמך מדיניות קובע היתרים כללים, לאחר מכן נהלים והנחיות פנימיים של הבנק ממלאים בתוכן, להבנתי העקרונות שנקבעו במדיניות, מאפשרים לוועדה גם כיום להתייחס לפרמטרים שהזכרת אם לפתוח או לא לפתוח חשבון.

ש. יש התייחסות שם?

ת. אני לא יודע, אני לא בודק את הנוהל."

38. בהעדר קיומה של מדיניות מאושרת או מדיניות בכל, כאמור לעיל, הרי הסירוב לפתוח חשבון בנק לא מבוסס על הוראת סעיף 2(ד) לחוק הבנקאות, ונותר לבחון את הסירוב בהתאם למסלול הכללי בהתאם לסעיף 2(א) לחוק הבנקאות, הוא סירוב סביר.

המסלול הכללי- סירוב הבנק לפתוח את החשבון-ניהול בנקאי תקין;

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

39. בסעיף 50 להוראות המפקח על הבנקים (ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור) (6.3.2017) (להלן: 'ניהול בנקאי תקין מס' 411') אשר גם נותר בעינו בנוהל המתוקן מיום 1.1.18, המתייחס באופן ספציפי לחשש מפני הלבנת הון ומימון טרור, נקבע:

"יראו סיבה לסירוב סביר לפתיחת חשבון וניהולו, לרבות ביצוע פעולות מסוימות בחשבון, וכן למתן שירותים למבצע פעולה שאינו רשום כבעל או כמורשה חתימה בחשבון לעניין חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, בהתקיים אחד או יותר מהתנאים הבאים:

(א) אי היענות של הלקוח למסור פרטים הנדרשים למילוי הוראות הצו, הוראה זו וכן מדיניות ונהלי התאגיד הבנקאי שנקבעו על פיהם;

(ב) יסוד סביר לחשש כי פעולה קשורה להלבנת הון או למימון טרור".

40. בבסיסה של הוראה זו עומדת גישה הרואה בתאגידים בנקאיים כ"ניצבים... בחזית המאבק למניעת הלבנת הון ומימון טרור" – פעולות המבוצעות פעמים רבות באמצעות המערכת הבנקאית (ראו: סעיף 1 בדברי המבוא להוראת המפקח על הבנקים), הפרטים הנוספים הנדרשים צריכים להיות קשורים בהוראות חוק איסור הלבנת הון, התש"ס – 2000 או צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א – 2001.

הוראות המפקח (ניהול בנקאי תקין מס' 411) מבוסס על גישת ניהול הסיכון והעיקרון הגלום בה שכאשר לקוח מסווג בסיכון גבוה, נדרש התאגיד הבנקאי לנקוט באמצעים מוגברים לניהול והפחתה של סיכון זה (ראו סעיף 2 לנוהל). גישה זו מחלקת את ניהול הסיכונים לשני חלקים – האחד קשור להכרת הלקוח, זיהוי והערכת הסיכון הגלום בו ובפעילותו והשני – קשור לאמצעים אשר נדרשים לשם הפחתת הסיכון.

באשר לשלב 'הכר את הלקוח' – הרי שתכלית פעולות הכר את הלקוח היא לקבל מירב הפרטים על הלקוח ועל אופן פעילותו באופן שיאפשר להצביע על "נורות אדומות" אשר יש בהן בכדי להוביל לסיווג הלקוח כלקוח בסיכון ולהעריך את הסיכון המובנה הכרוך בו. במסגרת "הכר את הלקוח" יש לבחון את מטרת פתיחת החשבון, הפעילות המתוכננת בו, עיסוקו של הלקוח, זהותם של האנשים האמתיים העומדים מאחורי החשבון או התאגיד שהוא בעל החשבון וכיוצא בכך. בהתאם לדין, יש לבצע הליך "הכר את הלקוח" לא רק בפתיחת החשבון אלא גם ככל שמתעורר ספק במהלך הפעילות.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

41. הליך הכרת הלקוח נועד לקבוע את רמת המסוכנות כדי לנקוט בכל הפעולות להפחתת הסיכון, ואין דין בקיומם של נורות אזהרה, באשר ללקוח או לפעילותו, כדי להוביל כשלעצמו להגבלת פעילות או אי פתיחת חשבון, אחרת המדיניות תהיה התחמקות מצד הבנק כדי להימנע מפתיחת חשבון כדי להימנע מהחובות המוטלות בשל כך. נורות האזהרה קשורים לשלב "הכר את הלקוח" ומדרוג הסיכון הכרוך בו, באופן אשר יוביל לנקיטה בפעולות להקטנת הסיכון ולא בהכרח לאי מתן השירות, מאחר ובקשת האפשרויות העומדות בפני התאגיד הבנקאי – פיקוח, פעולות אקטיביות להקטנת הסיכון שבפני ואחרון הכלים סירוב לפתיחת חשבון.
- במקורו, הבנק סירב לפתוח חשבון בנק לתובע עקב ניתוח סיכונים אותו ביצע הבנק ביחס **לפעילותו הצפויה של התובע** ובהעדר מתן הסברים משכנעים מטעם התובע, לטענתו, ולא על יסוד פעולות שבוצעו בפועל או התנהלות בחשבון בדומה למקרים המוכרים בפסיקה שהובילו לסגירת החשבון.
- נימוק דחייה – אי מסירת פרטים נדרשים למילוי הוראות הצו;
42. כמפורט לעיל, ביום 22.10.18 הודיע הבנק לתובע כי נוכח סימני השאלה הרבים אשר עלו בבדיקת טופס "הכר את הלקוח" אשר לא זכו לתשובה עניינית, מטעם התובע, נדחתה הבקשה לפתיחת חשבון בנק.
43. דחיה זו, מבסס הבנק, על הוראת סעיף 50 להוראות נוהל בנקאי תקין 411, אשר קובע כי אי היענות של הלקוח למסור פרטים נדרשים למילוי הוראות הצו/או מדיניות ונהלי התאגיד הבנקאי שנקבעו על פיהם, יראו אותו כסירוב סביר לפתיחת חשבון וניהולו. הוראת סעיף 50 להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 411 למעשה יוצרת חזקה, הניתנת לסתירה, לפיה מי שאינו משתף פעולה במסירת פרטים הנדרשים לצורך מילוי הוראות צו איסור הלבנת הון כחלק מחובת הבנק בנוהל הכר את הלקוח כדי לבחון את הסיכון הנובע מניהול החשבון ובמיוחד חשבון בסיכון גבוה, ייחשב כמי שמונע מהבנק לבצע את חובתו, ובשל אי שיתוף הפעולה, ייחשב הסירוב כסירוב סביר.
44. לאחר שבחנתי את חומר הראיות שהונח בפני, עדויות הצדדים – חלופת המכתבים בין הצדדים, אני סבור כי נימוקי הבנק אינם מבוססים, וסירוב הבנק לפתוח את החשבון-אינו עומד במבחן הסבירות המנהלית ואינו נחשב כסירוב סביר.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

45. אין מחלוקת שהתובע מנהל עסק נש"מ והוא בעל רישיון בהתאם לחוק להענקת שירותים שונים, בין היתר, ניכיון שיקים. התובע עונה להגדרה "גוף פיננסי מוסדר" המפוקח על ידי רשות שוק ההון בהתאם לחוק הפיקוח, חל על פעילותו משטר איסור הלבנת הון ומימון טרור, ולצורך פעילותו, נדרש לפתיחת חשבון בתאגיד בנקאי.
- מעיון בראיות שהומצאו על ידי הצדדים, ניתן להתרשם כי התובע שיתף פעולה עם הבנק כמיטב יכולתו וסיפק את המידע שהתבקש ממנו, גם כאשר נראה כי אין קשר סיבתי בין השאלה לבין איסור הלבנת הון.
46. במכתב הדחייה מיום 22.10.18, שניתן מטעם ב"כ הבנק, ניתן להתרשם כי לשיטת הבנק התשובות אשר הועברו לבנק הן תשובות חלקיות, או אינן ענייניות, ו/או אינן מספקות ומותיר את הבנק עם חששות כבדים באשר לפתיחת חשבון הבנק (סעיף 3 ו-4 למכתב הדחייה מיום 22.10.18). במכתב הדחייה אין פירוט איזה תשובה אינה מספקת ואיזה תשובה לא עניינית ומכתב הדחייה נותר כללי, אין בו, לטעמי כדי לבסס מסקנה לפיה התובע לא נענה למסירת פרטים הנדרשים, ההיפך הוא הנכון, ניתן להתרשם כי התובע ניסה לספק את כל המסמכים ולתת את התשובות, ואם תוכן התשובה אינו מספק מבחינת הבנק, ולא הסיר כל חשש באשר לתקינות הפעולה, אין בכך כדי לקבוע כי התובע לא שיתף פעולה או בכלל הכיצד הדבר קשור להלבנת הון או יסוד סביר כי הפעולה קשורה לאיסור הלבנת הון.
47. באשר לסוגיה של שיקים "למוטב בלבד", נמסרו תשובות, השאלה אם הפעולה לרבות התשובות שניתנו מבססות את העילה לפי סעיף 50 זו שאלה שצריך לדון בה, אך אין לגזור מכך שהתובע לא מסר פרטים אלא ההיפך הוא הנכון, ניתן להתרשם שהתובע ניסה לתת הסברים לפעולות ולתת מענה הולם לכל שאלה מטעם הבנק.
- כאן המקום להוסיף ולהדגיש כי במכתב הדחייה לא פירט הבנק, הכיצד התשובות שניתנו, שאינן לטעמו של הבנק, מבססות חשש כבד, כלשון הבנק באשר לפתיחת חשבון הבנק. היה מקום שמכתב הדחייה יתייחס בצורה מפורטת לחשש ומהותו ולא להותיר אותו כחשש ערטילאי וכללי שאינו מבוסס כלל ועיקר, והחשוב מכל אינו יכול להיכנס תחת המטריה של חוסר שיתוף פעולה, כפי שהבנק מנסה לעשות.
48. יש לזכור כי הסירוב, במקרה דנן, בשלב פתיחת חשבון וסירוב הבנק היה בשלב זה, מקרה זה נבדל מהמקרים המוכרים בפסיקה, ובגדרם הבנק הורה על סגירת חשבון המתנהל

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

1 בפועל, ושם, ביכולתו של הבנק, כנדרש בפסיקה להצביע על פעולות קונקרטיות ומעשים
2 שבוצעו בפועל, שיש בהם כדי להצביע על קיומו של חשש ממשי להתנהלות בלתי תקינה
3 בחשבון. במקרנו, החשבון טרם נפתח, והבנק לא יכול להצביע על מעשים ופעולות
4 קונקרטיות, שמהן ניתן ללמוד על אותה התנהלות בלתי תקינה בחשבון.
5

6 מכאן, יש קושי לבסס עילה בהתאם לסעיף 50 להוראות ניהול בנקאי תקין 411,
7 הראיות שיש באמתחתו, כדי לבסס את סירוב סביר, היא שעומדת למבחן האם ראיות אלה
8 יש בהן כדי לבסס יסוד סביר לחשש כי פעולות קשורות להלבנת הון ולניהול חשבון לא
9 תקין.
10

11 49. הליך הכר את הלקוח קשור בצורך בסיווג מידת הסיכון של הלקוח, ודירוג הלקוח בהתאם
12 למדרג הסיכון, וכנגזרת מרמת הסיכון של הלקוח, לדרוש אמצעים מהבנק לניהול
13 הסיכון. כך, אם יתברר כי דרגת הסיכון הנובעת מהתובע יותר גבוהה, כך נדרש מהבנק
14 אמצעים ופעולות נוספות מוגברות, דבר המטיל נטל לא מבוטל על הבנק כדי לנתר את הסיכון
15 הנובע מניהול החשבון של התובע, ורק כהליך אחרון סירוב פתיחת חשבון או כאשר יש
16 מספיק ראיות המצביעות על התנהלות לא תקינה, כבר בשל הזה.
17

18 וביתר פירוט- גביית שיק למוטב בלבד;
19

20 50. הבנק מדגיש כי ניכיון של שיקים למוטב בלבד שסוחרו ללא שם הנפרע על השיק, בין אם
21 יופקדו בעתיד על ידי התובע לחשבון הבנק ו/או לצד ג' המפקיד אותם בחשבונו (נש"מ אחר)
22 פוגעים משמעותית ביכולתו של מי שהפקיד את השיק לחזור אל מושך השיק באמצעים
23 חוקיים במידה והשיק לא נפרע, ובמקרה זה יקשה עליו לזכות במעמד של אוחז כשורה
24 ואוחז בתום לב. הבנק טוען כי הניסיון הנצבר בבנק מלמד כי מרבית נותני שירותי המטבע
25 המנכים שיקים למוטב בלבד, בצורה שתוארה לעיל, אינם נדרשים להשתמש בלשכת
26 ההוצאה לפועל על מנת לגבות שיקים שאינם נפרעים או לחילופין יודעים כי מי שיסחר
27 להם את השיק יכול לגבות את השיק ללא שימוש בלשכת ההוצאה לפועל (סעיפים 33, 34
28 בתצהיר הנתבע). בשל כך, מדובר במאפיין של לקוח, שבהתאם לניהול הסיכונים של הבנק
29 (סעיף 35 לתצהיר הנתבע), הבנק אינו מעוניין לעבוד עימם וזאת בלשון המעטה.
30

31 51. האמור בסעיף 34 לתצהיר הנתבע לא הוכח כלל ועיקר, עובדה זו לא קיבלה כל תימוכין
32 ראייתי במסגרת ההליך שבפניי, ולא ברור על מה היא נסמכת וניתן לגבות שיקים מסוג זה
33 גם בלשכת ההוצאה לפועל כאשר האוחז הוא **אוחז בעד ערך** או **אוחז** ובנסיבות מסוימות,

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

נפרע יכול להיות אוחז כשורה(ראו: ע"א(ת"א) 2217-09 איזי טו ווד בע"מ נ' אור שי לביא בע"מ (ניתן 14.8.2011)). בנוסף קובע ש' לרנר, "דיני שטרות" מהדורה שנייה בעמ' 247:

"הקביעה כי נפרע עשוי להיות אוחז כשורה, מגדילה את הסיכונים שמושך שיק נוטל על עצמו. מושך, המעוניין לשמר לו את טענות ההגנה אם עסקת היסוד תיכשל, צריך אפוא למשוך שיק, למלא את כל פרטיו ולהגביל את סיחורו באמצעות הכיתוב 'למוטב בלבד' או כיתוב דומה. כאשר מושך מוסר למי שנושה בו שיק ללא שם הנפרע, מקבל השיק עלול למלא שם של נפרע לו הוא חב כספים, ולמסור לו את השיק. כאמור, במצב זה, הנפרע עשוי להיות אוחז כשורה ולהתגבר על טענות ההגנה של המושך. תוצאה זו מטילה על המושך את הסיכון הנובע מחדלות פירעון של מקבל השיק. לעניין זה אין רלוונטיות לכיתוב 'למוטב בלבד' על פני השיק, משום שהשיק לא הוסב לצד שלישי והוא מוחזק בידי הנפרע."

52. תשובת התובע, כפי שעלתה מסדרת המכתבים ועל פיה שיקים עם הגבלת סחירות מועברים לתובע כשהם משוכים "על חלק", בהעדר חשבון בנק, התובע מעביר את השיקים לנש"מ אחר גם כן "על חלק" וכי לאחר פתיחת חשבון בנק, יוכל התובע למלא את השיק ולרשום את שמו כמוטב ולהפקידם בחשבוננו, היא תשובה שאין בה כל פסול ובהעדר מניעה מלפעול בלשכת ההוצאה לפועל, איני רואה כל קשר בינה לבין הלבנת הון, או הכיצד היא מעידה על יסוד סביר לפעילות לא חוקית או אחרת, ובשל כך הסירוב שנובע מנימוק זה, אינו סביר.

53. בנוסף לכך התובע הצהיר כי נוכח כניסת החוק לצמצום השימוש במזומן, החל מיום 1.1.19 אינו מקבל שיקים המשוכים למוטב בלבד, אך קודם לכן לא היה איסור כזה לפני 1.1.19, ובשל הצהרה זו, והוראות החוק, שהמעטו את הסיכון בשימוש בשיקים למוטב בלבד, לא ניתן, במצב עובדתי זה לבסס כל מסקנה אודות קיומה של פעולה לא תקינה הקשורה בהלבנת הון.

לא מצאתי כל קשר בין פעולה שבוצעה על ידו של התובע, כמבססת מסקנה של התנהלות לא תקינה או מקימה יסוד סביר לחשש כי הפעולה קשורה בהלבנת הון. התובע מסר כל פרט שיש בו כדי לעזור לבנק להעריך את מידת הסיכון לצורך נקיטת הליכי פיקוח מתאימים מניהול חשבון זה.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני :

54. הבנק לא דרש מהתובע נתונים מלשכת ההוצאה לפועל אודות מספר ההליכים שנקטו על ידו לגביית שיקים שהם למוטב בלבד, ואו נש"מ אחר שנמסר לו השיק כחלק מפעולות מטעם התובע, ואין פסול בכך שהתובע בוחר את לקוחותיו ואחוז החזר השיקים הינו נמוך, הדבר מלמד על בדיקות קפדניות מטעמו ולא בהכרח מלמד על פעולה לא תקינה.
- טענת הבנק לפיה הניסיון הנצבר בבנק מלמד כי נושים מסוג זה נתקלים בקשיים בגביה לא הוכח ולא ברור על יסוד מה נטעם הדבר וכיצד הוא מבסס עילה לסירוב סביר.
- וביתר פירוט, גביית ריבית נמוכה – העדר כדאיות כלכלית ;
55. התובע ציין בשאלון כי הוא עוסק בניכיון שיקים, ומחקירתו עולה כי הוא מנכה את השיק בסמוך למועד הפירעון, והמציא לבנק דוח רווח והפסד ממנו הסיק הבנק מסקנות לגבי אחוז הריבית שגובה התובע ובמקרים בהם הריבית נמוכה ומשמעותית מהריבית המקובלת מסוג זה, עולה החשש כי לא כל ההכנסות מהפעילות נכללות בדוחות הכספיים עם כל המשתמע מכך, ובשל כך דרשו הבהרות ביחס לשיעור הנמוך באופן יוצא דופן, של ההכנסות מפעילות הניכיון בהשוואה למחזור הפעילות מענפים אחרים כמפורט בדוחות הכספיים.
56. טענת הבנק כי אחוז הריבית שגובה התובע במהלך עסקיו נמוך משמעותית מהמקובל בשוק, לא הוכח ולא הובאו נתונים וראיות התומכות בטענה זו, ואף לא הוכח כי אחוז ריבית כזו נחשבת לחריג בענף, וגם לא ניתן על יסוד אחוז הריבית הנטען לבסס מסקנה לפיה התובע מעלים הכנסות, מדובר במסקנה שאין לה על מה להתבסס מבחינה ראייתית, והכיצד אחוז ריבית נמוך מלמד על העלמת הכנסות. זאת ועד אין גם מקום למסקנה שהתנהלות התובע בעסקו מלמדת על העדר היגיון כלכלי, מאחר ולחייב יש רווח כעולה מדו"חות הכספיים, ולא ראיתי בכך אינדיקציה לביסוס חשש להעלמת הכנסות.
57. תשובתו של התובע ביחס לסוגיה זו הייתה תשובה מפורטת ועל פיה ההכנסות המופיעות בדוח 2017 ניתן ללמוד על ריבית הנעה בין 1.2% ל- 1.5%, לא מצאתי, בנימוקי הבנק מדוע ריבית נמוכה כזו, מלמדת על העלמת הכנסות, מדובר בייחוס מעשה פלילי, שלא ברור על יסוד איזה נתונים נעשה הדבר, ולא מצאתי בגביית ריבית נמוכה, כל אינדיקציה להעלמת הכנסות, שעה שהתובע מגיש דוחותיו בהתאם להוראות הדין לשלטונות המס, ואלה רשאים לבדוק את הנתונים הכספיים של התובע, ואין כל ראיה המלמדת או מצביעה על התנהלות לא תקינה אך ורק בשל גביית ריבית כפי שגובה התובע.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

- 1
 - 2
 - 3
 - 4
 - 5
 - 6
 - 7
 - 8
 - 9
 - 10
 - 11
 - 12
 - 13
 - 14
 - 15
 - 16
 - 17
 - 18
 - 19
 - 20
 - 21
 - 22
 - 23
 - 24
 - 25
 - 26
 - 27
 - 28
 - 29
 - 30
 - 31
 - 32
 - 33
58. הבנק יכול על יסוד הנתונים להכיר את הסיכון הגלום בפעילות התובע, ועליו החובה לנקוט באמצעים להקלת הסיכון לרבות: בקרה, מעקב וניטור מוגברים אחרי חשבון התובע אשר סווג על ידי הבנק כלקוח בסיכון וזאת, על מנת להפיג חשדות העולים באשר לפעילותו. בנוסף, תמיד תהיה לבנק האפשרות, בעת גילוי פעולות חריגות או 'דגלים אדומים' בהתנהלות בחשבון, לסרב להעניק את השירות ואו להביא לסגירת התיק, אך אין, במקרה דנן, לנקוט, על יסוד הראיות הקיימות, בסעד הקיצוני של אי פתיחת חשבון בנק בהעדר עילה לפי סעיף 50 לניהול בנקאי תקין 411.
59. מכל האמור לעיל נובע, כי הבנק לא עמד בנטל ההוכחה- שנקבע בפסיקה (מתחם הסבירות המנהלית), ולא הראה חשש מהותי לפעילות מנוגדת לחוק איסור הלבנת הון והצו על פיו, שיתף פעולה עם הנתבע, ואין כל הצדקה לסירוב הבנק לפתוח חשבון בנק עבור התובע.
- היכן יינתן השירות- נצרת או נהריה;
60. הבקשה לפתיחת החשבון הוגשה לסניף נצרת, שאין חולק שהיה ונותר סניף ייעודי לטיפול בחשבונות נש"מ. רק לאחר הגשת כתב התביעה וחידוש בדיקת הבנק לאשפרות פתיחת חשבון-טרם מכתב הדחייה השני, הודיע הבנק לתובע, כי במידה ובקשתו תאושר, הבנק החליט שחשבונות נש"מ חדשים שעתידים להיפתח באזור הצפון יפתחו בסניף נהריה בלבד שהינו סניף ייעודי לנתוני שירותי מטבע.
- משכך בכתב התביעה המתוקן- הסעד הינו פתיחת חשבון בסניף נצרת.
61. סעיף 2(ב) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א – 1981 (להלן: "חוק הבנקאות"), הקובע לאמור: **"התניית תנאים בלתי סבירים למתן שירות דינה כדין סירוב בלתי סביר לתיתו", האם, בנסיבות אלו, העמיד הבנק העמיד בפני התובע "תנאים בלתי סבירים למתן שירות", באופן העולה כדי סירוב ליתן את השירות.**
- אין מחלוקת, כי ככלל, הבנק אכן אינו מחויב להעניק שירותים בנקאיים במקום ספציפי דווקא, אלא הוא רשאי להתנות את מתן השרות בסניף אחר, גם אם סניף זה מרוחק ממקום שבתו של בעל החשבון. דפוס פעולה מעין זה הוא לגיטימי, בפרט בהתחשב בחובות המוטלות על הבנקים מכוח הוראות החוק להלבנת הון והצווים שנקבעו מכוחו, אשר בשלהן בחר הבנק לנהל את חשבונות הנש"מ, הדורשים פיקוח מתמיד, בסניפי בנק

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

מתמחים בלבד. עם זאת, גם עקרון זה כפוף למבחן הסבירות, וברור כי לא ניתן לטעון, כי
הבנק רשאי להתנות את קבלת השירות בסניף ספציפי, יהא מרחקו של סניף זה אשר יהא.
62. בעניין העברת חשבון נש"מ מסניף בכרמיאל לסניף הייעודי בעפולה, קבע בית המשפט
העליון כי-

"חובת הבנק להענקת שירותים בנקאיים לפי חוק הבנקאות, אינה החובה
להעניקם במקום ספציפי, אלא לא למנוע אותם מן הציבור. הדברים עולים
גם מדברי ההסבר להצעת החוק, לפיהם "מאחר שהתאגידים הבנקאיים
נהנים מהיתרון שהשירותים שהם נותנים נתייחדו להם ואסור לאחר
ליתיתם, יש לחייב אותם לתת שירותים אלה לציבור" (הצעת חוק הבנקאות
(שירות ללקוח), הצעות חוק תשמ"א, עמוד 106). על כן, החלטת הבנק לחדול
ממתן שירותי בנקאות לנותני שירותי מטבע ובהם המבקשת ספציפית בסניף
כרמיאל, תוך האפשרות החלופית לנתינתם בסניף אחר של הבנק, על פניה
אינה נוגדת חוק זה... נתתי אל לבי שהסניף המוצע בעפולה הוא היחיד
שמצפון לתל אביב בבנק המשיב שיתן שירותים בנקאיים לנותני שירותי
מטבע. איני מקל ראש באי הנוחות הנגרמת למבקשת לעת הזאת, ויתכן
שיהא עליה, כדי לשרת את לקוחותיה, לקיים נסיעות לעפולה למצער
בתקופה הקרובה, אך איני רואה עילה משפטית לקבל את הבקשה" (רע"א
9775.11 אמני נ' בנק מזרחי טפחות, עמ' 2 (פורסם מאגרים) (30.12.11)).

63. אני סבור, שבנסיבות המיוחדות שמתקיימים בתיק דנן, יש מקום לקבל עתירת התובע
ולהורות כי השירות יינתן בסניף ואלה נימוקיי;

ראשית, התובע הגיש את בקשתו לסניף נצרת, ולו בקשתו הייתה מאושרת, אין חולק כי
החשבון היה נפתח בנצרת ולא בכל מקום אחר. סירוב הבנק לפתוח חשבון בנק בנצרת,
כפי שנקבע לעיל, לא היה סביר, ולא ראוי כעת לאחר תקופה לא מבוטלת, לפתוח חשבון
בנק במרחק רב ממקום מושבו של התובע, ואין לראות את ההחלטה שנקבלה לאחר מכן
על ידי הבנק, שבקשות חדשות יטופלו בנהריה כחלה על בקשת התובע שהוגשה לפני
כשנתיים (2.8.17).

שנית, הבנק מאשר כי סניף נצרת היה ובעיקר נותר סניף ייעודי ועודנו מטפל בחשבונות
נש"מ ולו יש את ההתמחות המיוחדת - בדומה לסניף בנהריה, ולא הוכח על ידי הבנק

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישיירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

בראיות, שאין ביכולת סניף נהריה לטפל בעוד חשבון אחר, וכי הדבר קרוב לוודאי יפגע
ביכולת הבנק לפקח פיקוח הדוק ומוגבר על חשבון בסיכון גבוה.

שלישית, הבנק טען כי על פי החלטת הבנק חשבונות חדשים שעתידיים להיפתח בצפון
יפתחו בסניף נהריה, אך לא טרח להוכיח דבר קיומה של ההחלטה ולא צירף כל תיעוד על
החלטה זו וממתי ניתנה ואם יש סניפים אחרים בצפון שקרובים גיאוגרפית לתובע
ובמסגרתו ניתן להעניק את השירות. היה ביכולת הבנק להוכיח כי קיימת החלטה כזו, אך
לא טרח להגישה לתיק בית המשפט.

רביעית, הוספת חשבון נוסף לסניף נצרת שהיה ועודנו ייעודי לטיפול בחשבונות נש"מ, לא
יגרום כל נזק לבנק ולא הוכח מה מספר החשבונות וכיצד תיפגע יכולת הפקוח של הבנק
בהוספת חשבון אחד נוסף, לבקשה שהוגשה לפני כשנתיים, לעומת הטרחה הרבה שתגרם
לתובע במיוחד כאשר השירותים עדיין מוענקים לחשבונות נש"מ בסניף נצרת.

חמשית, דעתי הייתה שונה- לא הבנק העביר את כל חשבונות הנש"מ אל סניף נהריה, אך
הותרת כל החשבונות בנצרת, ופתיחת חשבון התובע בנהריה יש בה טעם לפגם בנסיבות
אלו, שעה שהבנק, לא גילה מתי החשבון האחרון נפתח בנצרת וממתי מדיניות זו קיימת,
אם בכלל ואם פועלים על פיה. סחבת בת שנתיים בפתיחת חשבון בנק (כולל משך ניהול
בבית משפט), וכעת להוסיף לה הרחקה למרחק רב, אינה סבירה בנסיבות תיק זה.

סוף דבר;

64. מכל הטעמים האמורים לעיל, התוצאה היא כי דין התביעה להתקבל. בהתאם, אני מורה
למשיב לפתוח למבקש חשבון בנק בסניף 093, בכפוף לכל התנאים המקובלים והסבירים
המוצבים על ידי הבנק ביחס לפעילות נש"מ והענקת השירותים שחובה להעניק, כפוף
לכל דין.

65. הנתבע יישא בהוצאות התובע ובשכר טרחת בא כוחו בסך כולל של 20,000 ₪.

המזכירות מתבקשת להמציא עותק פסק הדין לב"כ הצדדים.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום מהמצאת פסק הדין.

בית המשפט המחוזי בחיפה

ת"א 44158-05-18 מישירקי נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ סניף נצרת (093)

תיק חיצוני:

1 ניתן היום, י"א תשע"ט, 11 אוגוסט 2019, בהעדר הצדדים.

2

מאזן דאוד, שופט

3

4

5

6